

ренти [2, с. 10].

Але такий погляд важко прийняти, оскільки в даному випадку враховано лише інтереси однієї сторони договору ренти – кредитора (який одержує пенсію або подібну вигоду), і зовсім не враховано інтереси іншої сторони – платника ренти. Фактично ризик існує саме для платника ренти, який має сплачувати попередньо невизначену загальну суму рентних платежів, залежно від можливої події, такої як смерть пенсіонера [2, с. 41].

Окрім того, ризик існує також для самого отримувача ренти, оскільки час припинення рентних відносин теж невизначений і залежить від смерті отримувача ренти (пенсіонера). Враховуючи ці обставини, можна стверджувати, що ризик існує в контексті безоплатного встановлення довічної ренти.

Підсумовуючи загальний аналіз договору ренти, важливо відзначити недосліджений підхід українського законодавця до класифікації видів ренти та встановлення наслідків при розірванні цього нового виду угоди. Ця ситуація створює підґрунтя для подальших наукових досліджень рентних відносин та для внесення пропозицій щодо їх поліпшення.

1. Заїка Ю. О., Тімуш І. С., Ловяк О. О. Українське цивільне право : навч. посіб. / за ред. Ю. О. Заїки. 3-є вид. перероб. та допов. Київ : ЦУЛ, 2014. 358 с.

2. Долинська, М. С. Види алеаторних договорів у нотаріальному процесі незалежної України. Редакційна колегія 2021 р. 73 с.

3. Цивільний кодекс Української РСР : Закон УРСР від 18.07.1963 № 1540-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-06> (дата звернення: 31.01.2021). Втратив чинність.

4. Долинська М. С. Загальна характеристика Закону Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про державний нотаріат» 1974 року як джерела українського нотаріального законодавства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2014. Вип. 4, т. 1. С. 9–13.

КУЧЕРЕНКО Олексій Миколайович
кандидат юридичних наук, доцент,
провідний фахівець відділу
кадрового забезпечення ДДУВС

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО НАДАННЯ ОСОБИ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ В ПРИМУСОВОМУ ПОРЯДКУ ЗА ЦИВІЛЬНО ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Забезпечення психіатричної допомоги у примусовому порядку вимагає абсолютного дотримання ряду прав особи, включаючи особисті немайнові права, такі як право на збереження здоров'я, право на медичну допомогу, право на збереження конфіденційності стосовно стану здоров'я, право на особисту

свободу та недоторканність, право на повагу до гідності і багато інших. В цьому контексті, надання психіатричної допомоги у примусовому режимі повинно відбуватися відповідно до принципів захисту прав людини, закріплених у міжнародних нормативних актах. Розгляд справ про надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку є важливою частиною цивільного процесу в Україні. Ці справи мають свої особливості та регулюються відповідними положеннями Цивільного процесуального кодексу України.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), у свою чергу, сформулювала ключові принципи створення законодавства про забезпечення психічного здоров'я. Серед них важливі пункти включають надання доступу до основної допомоги в галузі психічного здоров'я, створення мінімально обмежувальної системи психічного здоров'я, визначення процедури особистої згоди і механізму перегляду рішень [3, с. 2223].

Закон України «Про психіатричну допомогу» встановлює правові та організаційні принципи надання громадянам психіатричної допомоги з урахуванням пріоритету прав і свобод людини і громадянина. Він також регламентує права та обов'язки фахівців та інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги [2]. Зазначеним законом визначаються види психіатричної допомоги, а також підстави і процедура її надання, включаючи психіатричний огляд (ст. 11 Закону), амбулаторну психіатричну допомогу (ст. 12 Закону) та госпіталізацію особи до закладу, який надає психіатричну допомогу (ст. 13 Закону).

Основні положення процесуального порядку розгляду заяв про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку визначені в Цивільному процесуальному кодексі України в главі 10 розділу IV «Окреме провадження». Поточна редакція ЦПК України встановлює підсудність для розгляду заяв про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку, вимоги до її змісту, строки подання і особливості розгляду [4, с. 213].

Проте, незважаючи на наявне законодавство і процедурні норми для розгляду таких справ в цивільних судах, існує дискусія щодо деяких положень і законодавчих ініціатив, спрямованих на їх оптимізацію, як, наприклад, проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку подання та розгляду заяв про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку», який був внесений 25.05.2020 року, підсилюючи потребу в додатковому дослідженні даної проблематики.

Наявність Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні до 2030 року та впровадження Національної програми психічного здоров'я та психосоціальної підтримки підкреслюють необхідність системних змін у сфері надання психіатричної допомоги. Велика кількість досліджень, включаючи аналітичні, підкреслює необхідність реформування усього, що стосується надання медичної допомоги в галузі психічного здоров'я і забезпечення прав

людей з ознаками психічних розладів [2].

Крім того, військова агресія Російської Федерації на території України, крім очевидних негараздів, страждань населення і економічних втрат, також несе в собі потенційні загрози, які можуть вплинути на психічне здоров'я нації в подальшому.

В розгляді заяви щодо госпіталізації особи до закладу для психіатричної допомоги у примусовому порядку, діє 24-годинний строк. Важливо відзначити, що цей строк сприяє оперативному вирішенню питання надання психіатричної допомоги в обставинах, коли обстеження чи лікування можуть проводитися тільки в стаціонарних умовах, та коли у особи виявлено серйозний психічний розлад, що призводить до її небезпеки або небезпеки для інших.

Проте на практиці мають місце ситуації, коли суд не здатен розглянути заяву про примусову госпіталізацію відразу протягом 24 годин через особливості складу суду, який відповідає за такі справи (відповідно до частини 4 статті 293 Цивільного процесуального кодексу України). Отже, не завжди можна гарантувати своєчасний розгляд цих справ через складність судового процесу, що передбачає залучення двох присяжних протягом такого короткого строку [1, с. 93]. Крім того, інколи відповідні заявники не виявляють готовність належним чином підготувати необхідний пакет документів для суду у цьому виді справ, які подаються на розгляд [1, с. 215].

У підсумку, в сучасних умовах, питання психічного здоров'я населення стає однією із насущних проблем, яка вимагає регулювання на державному рівні. Незважаючи на існуючі державні програми та стратегії в сфері забезпечення психічного здоров'я і дотримання прав людини при наданні психіатричної допомоги, особливо в випадках примусової допомоги, залишається актуальною проблемою.

Важливо вдосконалити законодавчий механізм надання медичної допомоги в галузі психічного здоров'я так, щоб особи, які її потребують, отримували її оперативно і без порушення своїх прав і свобод, а також без порушення прав і свобод інших осіб. Процедура надання психіатричної допомоги у примусовому порядку передбачена чинним законодавством, але аналіз міжнародних правових норм і судової практики підкреслює необхідність оптимізації цієї процедури. У контексті гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами важливо передбачити ефективні механізми забезпечення конфіденційності та безпеки осіб з психічними розладами, а також закріпити право особи або її представника відмовитися від психіатричної допомоги.

1. Куцик, К. Деякі аспекти надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку за цивільним процесуальним законодавством України. Аналітично-порівняльне правознавство 2 2023 р. 89-96 с.

2. Погребняк, О. С. Становлення міжнародного законодавства про надання психіатричної допомоги у примусовому порядку. 2019 р. 48 с.

3. Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на

пе-ріод до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 року No 1018-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text>

4. Сказко, Ігор. Судовий розгляд справ про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку. Науковий часопис Національної академії прокуратури України 3 2016 р. 213-221 с.

ЛОГІНОВА Марина Вікторівна
викладач кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ЗМІСТ ПРИНЦИПУ ПОЄДНАННЯ ГЛАСНОСТІ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇЇ ОБМЕЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Національні процесуальні законодавства різних країн можуть виявляти велику різницю в деталях, проте в судовому процесі можна виділити певні стали компоненти, які спільно з предметом захисту визначають правосудні засади та форму судового захисту [4, с. 97]. Ця проблема, яка досі залишається недостатньо дослідженою, пов'язана з вживаним у законодавстві терміном «належна правова процедура» [1, с. 4].

Згідно з американськими юристами, ця процедура складається з двох основних елементів: оповіщення та слухання, що означає інформування всіх зацікавлених сторін про наближення судового розгляду їх справи та надання їм можливості брати участь у цьому розгляді. Член Верховного суду США, Дуглас, вважає оповіщення та слухання фундаментальними принципами належної правової процедури [1, с. 16].

Це ставить перед нами завдання розглянути один із ключових принципів цивільного судочинства – принцип поєднання гласності та можливості обмеження цього принципу в цивільному судочинстві. Цей принцип, з деякими варіаціями, присутній у процесуальному законодавстві практично кожної країни і відомий як принцип публічності. Його основу складають акти, такі як Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (ст. 14), Європейська конвенція прав людини і основних прав (ст. 6, 40) та інші, згідно з якими кожен має право на справедливий і публічний розгляд своєї справи [3, с. 56]. У контексті цих актів Європейський суд з прав людини визначає дотримання принципу публічності через такі аспекти:

- 1) публічність розгляду в суді першої інстанції;
- 2) право заявника бути особисто вислуханим судом у питаннях, які стосуються фактичних обставин справи, в будь-якій інстанції, що розглядає питання факту;
- 3) забезпечення загальнодоступності змісту судового рішення, що